

Науковий керівник:
Галунець Н.І.,
*старший викладач кафедри публічного
управління та адміністрування і
міжнародної економіки,
Миколаївський національний аграрний
університет*

УДК 334.72

Місцеве підприємництво як драйвер розвитку територіальних громад.

Глущенко Володимир,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація. У роботі проаналізовано роль місцевого підприємництва як ключового чинника соціально-економічного розвитку територіальних громад. Визначено основні виклики та регуляторні бар'єри, що стримують бізнес-активність на локальному рівні в умовах сучасних кризових трансформацій. Обґрунтовано необхідність трансформації механізмів публічного управління від контрольо-адміністративних до партнерських, спрямованих на формування сприятливого інвестиційного середовища та розвиток людського капіталу.

Ключові слова: територіальна громада, місцеве підприємництво, публічне управління, економічний розвиток, сталий розвиток, інституційне середовище

Місцеве підприємництво відіграє ключову роль у розвитку територіальних громад, виступаючи драйвером економічного зростання та соціальної стабільності. Територіальна громада є основним суб'єктом місцевого самоврядування, яка реалізує власні повноваження та відповідає за розвиток своєї території. Місцева влада створює умови для стимулювання підприємницької активності, залучення інвестицій та ефективного використання ресурсів, що сприяє зростанню зайнятості та економічного потенціалу. Такий підхід підвищує соціальне, економічне та екологічне благополуччя громади й покращує якість життя її мешканців.

Місцеві підприємства формують економічну основу громади, забезпечують робочі місця та генерують податкові надходження, що дає змогу місцевій владі фінансувати інфраструктурні проекти та соціальні програми. Активне підприємництво сприяє розвитку інновацій, підвищенню конкурентоспроможності регіону та формуванню сприятливого інвестиційного клімату. Крім того, підприємницька активність стимулює створення кластерів та бізнес-мереж, що зміцнює взаємодію між різними суб'єктами економіки та

підвищує ефективність використання ресурсів [1]. Вони також відіграє важливу роль у соціальній сфері. Підприємці часто беруть участь у розвитку соціальної інфраструктури: підтримують школи, дитячі садки, культурні проекти, спортивні ініціативи. Це сприяє підвищенню соціальної згуртованості та формуванню відповідального громадянства. Додатково, наявність локальних підприємств створює умови для збереження молоді у громадах, зменшуючи міграційний відтік до великих міст у пошуках роботи. На рівні управління ефективне місцеве підприємництво може стати драйвером для реалізації стратегій розвитку громади. Муніципалітети можуть підтримувати бізнес через програми фінансування, освітні ініціативи, створення бізнес-інкубаторів та спрощення процедур адміністрування. Такий підхід забезпечує синергію між владою та підприємцями, стимулюючи сталий розвиток території.

Місцеве підприємництво, хоча і є важливим драйвером розвитку територіальних громад, стикається з низкою фінансових та регуляторних проблем. Однією з ключових перешкод є недостатня фінансова підтримка малого та середнього бізнесу, що проявляється у обмеженому доступі до кредитів, грантів та програм субсидування. До цього додається складне регуляторне середовище, бюрократія та нестабільність законодавства, які значно ускладнюють ведення підприємницької діяльності та залучення інвестицій.

Інфраструктурні та технологічні обмеження також негативно впливають на розвиток місцевого бізнесу. Багато громад не мають доступу до якісної транспортної, комунікаційної та цифрової інфраструктури, що зменшує ефективність підприємств та стримує їхнє масштабування. Додатково, низький рівень підприємницької культури, недостатня компетентність у питаннях управління та обмежене впровадження інноваційних підходів ускладнюють конкурентоспроможність локального бізнесу.

Соціальні та демографічні виклики також позначаються на розвитку підприємництва. Відтік молоді та кваліфікованих кадрів з місцевих територій зменшує потенціал для запуску нових бізнесів та впровадження інновацій. Крім того, місцеві підприємці часто стикаються з конкуренцією з боку великих національних та міжнародних компаній, що обмежує можливості для зростання та розвитку. Ще однією проблемою є обмежений доступ до ринків збуту та слабка маркетингова підтримка. Відсутність ефективних каналів продажу продукції, логістики та промоції локальних товарів ускладнює збут продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. У сукупності ці фактори формують низку викликів для місцевого підприємництва, які потребують системних рішень та стимулів на рівні громад для забезпечення сталого економічного розвитку [2].

Таким чином, наявність зазначених бар'єрів актуалізує необхідність впровадження інституційних механізмів підтримки місцевого підприємництва. Система публічного управління розвитком громад має трансформуватися з «контролюючої» на «сервісну» модель. Основними векторами оптимізації управління мають стати [1; 2; 3]:

- кластеризація та розвиток мереж — ОМС мають виступати фасилітаторами

створення локальних бізнес-кластерів, де великі гравці та малий бізнес спільно використовують логістичні та маркетингові ресурси;

- диджиталізація доступу до ресурсів — впровадження цифрових муніципальних інструментів для спрощення звітності та доступу до відкритих даних про закупівлі, що дозволить місцевому бізнесу стати учасником системи DREAM;

- освітня екосистема — створення спільних із вищими навчальними закладами (наприклад, МНАУ) акселераторів, що фокусуються на навчанні підприємців інноваційним методам управління та виходу на зовнішні ринки;

- фокус на «людському капіталі» — розробка програм стимулювання для молодих підприємців, що дозволить не лише зупинити відтік кадрів, а й сформуванню нову генерацію "цифрових бізнесменів", здатних до масштабування локальних брендів.

Отже, перетворення місцевого підприємництва на ефективний драйвер розвитку територіальних громад можливе лише за умов інтеграції стратегічного планування на рівні громади та операційної гнучкості бізнесу. Органи влади повинні розглядати підприємців не як об'єкт регулювання, а як ключових партнерів у реалізації візії сталого розвитку території. Місцеве підприємництво виконує критичну роль у забезпеченні життєздатності громад, здійснюючи водночас економічну, соціальну та інноваційну функції. Незважаючи на значний потенціал, розвиток локального бізнесу стримується низкою інституційних бар'єрів, нестабільністю фінансового середовища та дефіцитом управлінських компетенцій. Подолання цих обмежень потребує трансформації підходів у публічному управлінні — від директивних методів регулювання до моделі сервісного партнерства. Лише формування сприятливої «екосистеми підтримки», що включає впровадження цифрових інструментів взаємодії та інтеграцію підприємницького сектору у стратегічне планування громади, може забезпечити ефективну синергію між владою та бізнесом, заклавши основу для сталого соціально-економічного розвитку територій у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Якименко Н., Ярошко М., Павленко С. Підходи до підтримки розвитку підприємництва у громадах: посібник для фахівців з аграрного та сільського розвитку територіальних громад. Німецько-український агрополітичний діалог. URL : <https://surli.cc/qqcicy>

2. Сергійчук С. І., Ковальова К. І. Стан і напрями регіональної політики розвитку підприємницької діяльності в умовах децентралізації. Ефективна економіка. 2018. № 11. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6661> (дата звернення: 16.03.2026). DOI: 10.32702/2307-2105-2018.11.58

3. Дементов, В., Підтримка підприємництва як один із дієвих інструментів відновлення та розвитку громад в умовах воєнного стану. Правова наука і державотворення в Україні у контексті інтеграційних процесів. Суми. 2023. С. 254–256.

Abstract. *The paper analyzes the role of local entrepreneurship as a key factor in the socio-economic development of territorial communities. The main challenges and regulatory barriers that hinder business activity at the local level in the conditions of modern crisis transformations are identified. The need to transform public management mechanisms from control-administrative to partnership ones, aimed at creating a favorable investment environment and developing human capital, is substantiated.*

Keywords: *territorial community, local entrepreneurship, public management, economic development, sustainable development, institutional environment*

Науковий керівник:

Галунець Н.І.,

старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет

УДК 352:35

Формування ефективної кадрової політики в системі місцевого самоврядування.

Смирнов Олександр,

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Формування ефективної кадрової політики в системі місцевого самоврядування є ключовим чинником забезпечення сталого розвитку територіальних громад. У статті розглядаються основні механізми кадрової політики, включаючи планування кадрових ресурсів, підбір і відбір персоналу, професійний розвиток, мотивацію та управління кар'єрним зростанням. Особлива увага приділяється принципам прозорості, об'єктивності та відповідності кадрових рішень стратегічним цілям громади. Висвітлюється роль сучасних підходів до управління людськими ресурсами для підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування.*

Ключові слова: *кадрова політика, місцеве самоврядування, професійний розвиток, управління персоналом, прозорість кадрових рішень*

В умовах воєнного стану та подальшого післявоєнного відновлення роль місцевого самоврядування в Україні суттєво трансформувалася: територіальні громади стали не лише адміністративними одиницями, а й центрами прийняття стратегічних рішень, гуманітарними хабами та активними суб'єктами